

Redactioneel

In het verhaal 'De stad der opbouwers' beschrijft Paul van Ostayen hoe de havenstad Creixroll ten prooi valt aan een onstuimige bouwwoede, die merkwaardigerwijs vergezeld gaat van een absoluut verbod op sloop. De stad groeit al spoedig dicht en zelfs de openbare ruimte wordt aan de groei opgeofferd. Het stedelijk weefsel dreigt zichzelf te verstikken. Waar de stad aan leidt is *hypermnesie*: een voortdurende opeenhoping van collectief geheugen die iedere vorm van stedelijk leven onmogelijk maakt.

Lijnrecht hiertegenover verschijnt het fascinerende beeld van het centrum van Rotterdam aan het eind van de Tweede Wereldoorlog: een uitgestrekte leegte, produkt van bombardement en sloop, waarin slechts enkele monumentale gebouwen uitgespaard zijn: precies zoals in de traditionele stad de pleinen zijn uitgespaard in het dichte stedelijke weefsel. Hier is overduidelijk sprake van *amnesie*: een ernstige vorm van geheugenverlies, die echter noodzakelijk is om de *tabula rasa* voor de moderne stad te scheppen.

Rotterdam, nog steeds in de weer met haar wederopbouw, wordt tegenwoordig geconfronteerd met een papieren bombardement, een stortvloed van nieuwe plannen in de strijd tegen de aanwezige leegte, in de hoop het collectieve geheugen 'inhoud' te geven. Binnen deze context is in 1988 het symposium 'Stedelijke identiteit en collectief geheugen' georganiseerd, waarvan de bijdragen in deze OASE zijn terug te vinden.

Het collectief geheugen van de stad is door vele wetenschappers erkend en tot object van onderzoek gekozen. Nu het begrip ook binnen de stedebouw een vaste plaats heeft verworven, wordt het juist dáár weer ondermijnd: de 'stad der netwerken', die al meermalen in ons blad is beschreven, ontkent iedere directe relatie tussen een collectief geheugen en de gebouwde omgeving. In dit licht is het slot van het verhaal van Van Ostayen interessant, niet zozeer voor de identiteit van de stad, als wel voor de identiteit van de stedebouw.

In de stad Creixroll is langzamerhand verzet tegen het bouwbeleid gerezen. De aanvoerder van dit verzet wordt gearresteerd en berecht. Hij zal bij wijze van voorbeeld in het openbaar terecht worden gesteld. De beul kan het vonnis echter niet voltrekken: er is geen openbare ruimte meer.

's Nachts trok een bende Creixrollenaars, waaronder de beul Hapmans, (...) naar het gevang en bevrijde de opruier. De volgende dag werd hij aan het hoofd van de Senaat der stad Creixroll geplaatst.

'Wat wil het volk?' vroeg hij van het balkon van het raadhuis.

'Pleinen!' golfde het hem plain-chantmatig tegen.

'Je zal ons geen tweede maal ontsnappen', deed een stem achterop. Het was Hapmans. Hij hield het, door zijn beroep in die zin bepaald, met een zeer strenge wetgeving.'

